

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 roku

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Jerzy Nawrocki (spr.)
Sędzia:	SA Walentyna Łukomska-Drzymala
Sędzia:	SA Ewa Popek
Protokolant	Sekr sądowy Magdalena Szymaniak

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2014 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa A. T. (1)

przeciwko P. Ł., J. Ł.

o uznanie czynności za bezskuteczną i zapłatę

na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 3 lipca 2013 roku, sygnatura akt I C 781/10

I. z apelacji pozwanego zaskarżony wyrok zmienia w pkt I, II, III, i IV w ten sposób, że:

„Uznaje za bezskuteczne w stosunku do A. T. (1) - w celu zaspokojenia wierzytelności przysługującej A. T. (1) wobec (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. wynikającej z postanowienia Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 26 stycznia 2009r. w sprawie o zniesienie współwłasności nieruchomości, sygnatura (...), w wysokości 41 148,38 [czterdzieści jeden tysięcy sto czterdzieści osiem, 38/100] zł, następujące umowy:

a/ umowę zawartą w dniu 17 października 2008 r. pomiędzy P. Ł. i (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w L., na mocy której P. Ł. nabył za kwotę 135.000, własność udziału wynoszącego 34/576 części w nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie, Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą (...);

b/ umowę zawartą w dniu 18 października 2008 r., na mocy której P. Ł. nabył za kwotę 20.000zł, od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. przysługujące jej roszczenia w stosunku do wszystkich współwłaścicieli nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), z tytułu nakładów, kosztów utrzymania i korzyści związanych z posiadaniem i użytkowaniem wydzielonych lokali w budynku stojącym na tej nieruchomości;

c/ umowę zawartą w dniu 21 października 2008 r., na mocy której P. Ł. darował swojej matce J. Ł. udział wynoszący 118/576 części w nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), w części dotyczącej udziału wynoszącego 34/576, a

w części ponad ten udział powództwo oddała;

d/ umowę zawartą w dniu 22 października 2008 r., na mocy której P. Ł. sprzedał J. Ł., za kwotę 20.000,00 (dwadzieścia tysięcy) złotych, nabyte od (...) Spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością w L. roszczenia z tytułu nakładów, kosztów utrzymania i korzyści związanych z posiadaniem

i użytkowaniem wydzielonych lokali w budynku stojącym na nieruchomości, w stosunku do wszystkich współwłaścicieli nieruchomości położonej w L. przy ul. (...).”

II. w pozostałej części apelację pozwanego oddała;

III. z apelacji powódki w zakresie punktów V, VI i VII zaskarżony wyrok uchyla i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu Lublin – Zachód w Lublinie do rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

IA Ca 677/13

IA Cz 1070/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Lublinie po rozpoznaniu sprawy z powództwa A. T. (1) przeciwko P. Ł. i J. Ł. o uznanie czynności za bezskuteczną i zapłatę kwoty 2.051,78 zł:

I. uznał za bezskuteczną w stosunku do A. T. (1) umowę zawartą w dniu 17 października 2008 r. pomiędzy P. Ł. i (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w L., na mocy której P. Ł. nabył za kwotę 135.000, własność udziału wynoszącego 34/576 części w nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie, Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą (...), do kwoty 41.148,38

II. uznał za bezskuteczną w stosunku do A. T. (1) umowę zawartą w dniu 18 października 2008 r., na mocy której P. Ł. nabył za kwotę 20.000zł, od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. przysługujące jej roszczenia w stosunku do wszystkich współwłaścicieli nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), z tytułu nakładów, kosztów utrzymania i korzyści związanych z posiadaniem i użytkowaniem wydzielonych lokali w budynku stojącym na tej nieruchomości, do kwoty 41.148,38zł;

III. uznał za bezskuteczną w stosunku do A. T. (1) umowę zawartą w dniu 21 października 2008 r., na mocy której P. Ł. darował swojej matce J. Ł. udział wynoszący 118/576 części w nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), do kwoty 41.148,38 zł;

IV. uznał za bezskuteczną w stosunku do A. T. (1) umowę zawartą w dniu 22 października 2008 r., na mocy której P. Ł. sprzedał J. Ł., za kwotę 20.000,00 (dwadzieścia tysięcy) złotych, nabyte od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L. roszczenia z tytułu nakładów, kosztów utrzymania i korzyści związanych z posiadaniem i użytkowaniem wydzielonych lokali w budynku stojącym na nieruchomości w stosunku do wszystkich współwłaścicieli nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), będące przedmiotem postępowania prowadzonego przed Sądem Rejonowym w Lublinie II Wydział Cywilny w sprawie (...), do kwoty 41.148,38 zł;

V. oddalił powództwo w pozostałej części ;

VI. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powódki 3.061,66 tytułem zwrotu kosztów postępowania;

VII. zniósł wzajemnie pomiędzy stronami pozostałe koszty.

W pozwie powódka wniosła o uznanie za bezskutecznych wobec niej umów opisanych w punktach I-IV wyroku oraz o zasądzenie od pozwanych odszkodowania w kwocie 43 200,16 zł z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej za delikt, którego mieli się dopuścić pozwani świadomie działając na szkodę powódki [uzasadnienie pozwu k. 8]. Na kwotę odszkodowania składały się kwota 41 148,38zł odpowiadająca niezaspokojonej wierzytelności powódki wobec (...) Sp. z o.o. oraz skapitalizowane odsetki od tej kwoty naliczone przez powódkę od daty wezwania pozwanych do zapłaty do dnia wniesienia pozwu i wynoszące 2.051,78 zł

Postanowieniem z dnia 3 lipca 2013r. Sąd Okręgowy w Lublinie odrzucił pozew w części obejmującej żądanie zasądzenia 41 148,38zł [k.536]. Postanowienie to zostało zaskarżone przez powoda zażaleniem. Na rozprawie w dniu 28 stycznia 2014r. i 3 kwietnia 2014r. Sąd Apelacyjny rozpoznał apelacje obydwu stron od wyroku Sądu Okręgowego i zażalenie powódki na postanowienie o odrzuceniu pozwu [I Cz 1070/13].

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Przed Sądem Rejonowym w Lublinie od 2004 roku toczyła się sprawa o zniesienie współwłasności nieruchomości, położonej w L. przy ul. (...), zabudowanej domem wielorodzinnym, obejmującym lokale mieszkalne i użytkowe, sygn. akt (...)

Współwłaścicielami opisanej nieruchomości byli między innymi powódka w sprawie niniejszej - A. T. (1), pozwany w sprawie niniejszej P. Ł., oraz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w L., której jedynym udziałowcem był także P. Ł.. W toku tego postępowania uczestnicy zgłosili do rozliczenia wzajemne roszczenia z tytułu nakładów na nieruchomość, ponoszenia kosztów utrzymania, korzyści pobranych z nieruchomości przez współwłaścicieli ponad należny im udział.

W okresie gdy prowadzone było postępowanie w sprawie (...)o zniesienie współwłasności nieruchomości przy ul. (...) w L. zostały zawarte następujące umowy :

- w dniu 17 października 2008 roku umowa, na podstawie której Spółka z o.o. (...), reprezentowana przez A. C. sprzedała udział wynoszący 34/576 części w nieruchomości P. Ł., za cenę 135.000,00 zł (wypis aktu notarialnego k. 221-222);

- w dniu 18 października 2008 roku umowa , na mocy której (...) Spółka z o.o. przeniosła na P. Ł. prawo do rozliczenia nakładów, wydatków i pożytków z pozostałymi współwłaścicielami nieruchomości wspólnej określając je na kwotę 20.000zł (umowa k. 46-46v);

- w dniu 21 października 2008 roku umowa darowizny, mocą której P. Ł. darował wszystkie swoje udziały wynoszące 118/576 w nieruchomości wspólnej swojej matce J. Ł. (wypis aktu notarialnego k. 225-226);

- w dniu 22 października 2008r., umowa mocą której P. Ł. przekazał, na rzecz swojej matki J. Ł., prawo do rozliczenia nakładów, wydatków i pożytków z pozostałymi współwłaścicielami nieruchomości wspólnej, nabyte uprzednio od (...) Sp. z o.o. określając je na kwotę 20.000zł (umowa k. 46-46v);

W następstwie zawartych umów w dniu 17 listopad 2008r. J. Ł. zgłosiła swój udział w postępowaniu o zniesienie współwłasności nieruchomości, jako następca prawny (...) Spółki z o.o. w L. (pismo k. 48-49).

Prowadzone przed Sądem Rejonowym postępowanie o zniesienie współwłasności nieruchomości w sprawie (...) zostało zakończone wydaniem w dniu 26 stycznia 2009 roku postanowienia, na mocy którego doszło do zniesienia współwłasność zabudowanej nieruchomości położonej w L. przy ul. (...), poprzez ustanowienie odrębnej własności lokali użytkowych i mieszkalnych w tym lokalu użytkowego oznaczonego nr(...) na rzecz J. Ł. (pkt 5 postanowienia) oraz lokalu mieszkalnego o nr (...) na rzecz A. T. (1) (pkt 15 postanowienia).

W punkcie IV ppkt. 39 postanowienia Sąd zasądził od (...) Spółki z o.o. z siedzibą w L. na rzecz A. T. (1) tytułem rozliczenia korzyści i wydatków kwotę 41.148,38 zł (postanowienie k. 11-43v).

W dniu 6 maja 2010r. Sąd Okręgowy w Lublinie rozpoznając apelacje od postanowienia Sądu pierwszej instancji zmienił częściowo orzeczenie, z tym że zmiana ta nie dotyczyła wierzytelności powódki wobec (...) Sp. z o.o. Sąd pierwszej instancji uznał, że przedmiotowe postanowienie uprawomocniło się z dniem 6 maja 2010 roku.

W dniu 21 września 2009 roku P. Ł. sprzedał W. K. posiadane 100% udziałów w Spółce (...) ze wskazaniem ceny 5.500,00 zł (umowa sprzedaży udziałów k. 187-188). W tej samej dacie W. K. sprzedał przedmiotowe udziały A. K. za cenę 7.500,00 zł (umowa sprzedaży udziałów k. 189-190).

Po zakończeniu postępowania działowego A. T. (1) kierowała do Spółki (...) wezwania do rozliczenia się w związku z treścią wydanego postanowienia w sprawie (...), jednak nie uzyskała żadnej odpowiedzi.

W związku z niemożnością zaspokojenia swojej wierzytelności wobec (...) Sp. z o.o. w wysokości 41.148,38zł wynikającej z prawomocnego postanowienie o zniesieniu współwłasności powódka w dniu 14 października 2010r. wystąpiła z pozwem o uznanie w stosunku do niej opisanych w wyroku umów za bezskuteczne.

Jednocześnie w tym samym pozwie powódka wносиła o zasądzenie solidarnie od pozwanych kwoty 43 200,16zł [pkt 2 pozwu], wywodząc że zawierając zaskarżone przez powódkę umowy pozwani działali świadomie na szkodę powódki jako wierzycielki, a ich zachowanie nosi wszelkie znamiona czynu niedozwolonego.

Sąd Okręgowy uznał w całości za uzasadnione w świetle materiału dowodowego zebranego w sprawie roszczenie powódki o uznanie umów za bezskuteczne, na podstawie art. 527 i n. kc i stwierdził ich bezskuteczność wobec powódki [pkt I-IV wyroku].

Sąd uznał, że powódka udowodniła, że (...) Sp. z o.o. nie spełnili dotychczas swoich zobowiązań wobec niej. W ocenie Sądu Okręgowego dokumenty w postaci :

- decyzji Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w L. o zabezpieczeniu na majątku podatnika (...) Sp. z o.o. zobowiązania podatkowego i odsetek za zwłokę, oraz

- dokumenty dotyczące bilansu Spółki oraz jej kapitału zakładowego,

wskazują, że P. Ł. i Spółka (...), swych zobowiązań nie spełni.

W ocenie Sądu pierwszej instancji P. Ł. nie wykazał, że nie ma zobowiązań finansowych wobec powódki. W swoich zeznaniach wskazał, że liczył się z zobowiązaniami wobec współwłaścicieli nieruchomości, mimo to nie wiedział, że on lub Spółka będą dłużnikami wobec pozostałych uczestników postępowania działowego. Przyznał także, że nie zaskarżył postanowienia Sądu Rejonowego w przedmiocie zniesienia współwłasności.

Sąd oddalił wnioski dowodowe pozwanego [postanowienie k. 511] zawarte w pismach z dnia 7 i 22 maja 2013r. [k. 460 i 471] uznając, że okoliczności, które wymienionymi dowodami miały być wykazane nic do sprawy nie wnoszą w świetle już dostatecznie wyjaśnionych okoliczności, z których wynika, że ani P. Ł., ani (...) Sp. z o.o. nie spłacili swoich długów wobec powódki i spłata taka nie jest możliwa wobec wyzbycia się przez P. Ł. majątku na rzecz swojej matki J. Ł.. W ocenie Sądu pierwszej instancji część wniosków dowodowych zgłaszanych była przez pozwanych dla zwłoki. Pozwani złożyli zastrzeżenie do protokołu w trybie art. 162 kpc [k. 512]. W tym stanie sprawy Sąd Okręgowy uznał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie był w znacznej mierze bezsporny. Spór w sprawie dotyczył jedynie oceny czy P. Ł. i J. Ł. działali ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

W ocenie Sądu Okręgowego postępowanie dowodowe przeprowadzone w sprawie wykazało, że roszczenie powódki w stosunku do pozwanych o uznanie za bezskuteczne zaskarżonych umów jest uzasadnione na podstawie art. 527 § 1 kc w zw. z domniemaniami wynikającymi z art. 527 § 3 kc i art. 528 kc.

Zgodnie z art. 527 § 1 kc gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Czynność dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli to taka czynność, wskutek której dłużnik staje się niewypłacalny, bądź niewypłacalny w większym stopniu, niż był przed dokonaniem zaskarżonej czynności [art. 527 § 2 kc]. Natomiast stan niewypłacalności oznacza taki stan majątku dłużnika, przy którym wierzyciel nie uzyska zaspokojenia w postępowaniu egzekucyjnym bądź mógłby je uzyskać znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. Oceniając stan pokrzywdzenia wierzyciela bada się go w dacie zaskarżenia czynności, a nie w dacie jej dokonania. Działanie z pokrzywdzeniem wierzyciela zakłada, że dłużnik musi mieć świadomość ewentualnego pokrzywdzenia wierzycieli. Przy czym w tym zakresie art. 529 kc przewiduje domniemania ustawowe. Osoba trzecia powinna mieć świadomość, że dłużnik działa w celu pokrzywdzenia wierzyciela, przy czym w art. 527 § 3 kc przewidziane jest również domniemanie dowodowe na tę okoliczność, a art. 528 kc przewiduje sytuację gdy ocena świadomości osoby trzeciej co do działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela nie ma znaczenia.

W tym stanie prawnym Sąd Okręgowy uznał, że pozwany P. Ł. zawarł z (...) Sp. z o.o. a następnie ze swoją matką J. Ł., ważne umowy sprzedaży udziałów oraz wierzytelności. Umowy te zawarte zostały za wynagrodzeniem, które nie odpowiadało rzeczywistej wartości przedmiotu umowy, którą to wartość P. Ł. znał, ze względu chociażby na toczącą się przed Sądem Rejonowym w Lublinie sprawę o zniesienie współwłasności nieruchomości.

W ocenie Sądu nie znajduje również logicznego wytłumaczenia, przyjęta cena sprzedaży Spółki (...), ustalona w wysokości 5.000zł.

Czynności podejmowane przez P. Ł. miały na celu zminimalizowanie swojej odpowiedzialności względem przyszłych wierzycieli.

Czynności prawne podejmowane przez pozwanych w związku z zawieraniem umowami dokonane zostały z pokrzywdzeniem wierzyciela gdyż w wyniku ich dokonania (...) Spółka z o.o. stała się całkowicie niewypłacalna.

W ocenie Sądu Okręgowego ustalenia faktyczne poczynione w toku niniejszego postępowania wskazują jednoznacznie, że egzekucja wierzytelności przysługującej powódce wobec (...) jest, wobec braku majątku dłużnika, do którego można by ją skierować, bezcelowa. Zawarcie przedmiotowych umów spowodowało stan niewypłacalności dłużnika i bezsprzecznie doprowadziło do pokrzywdzenia powódki jako wierzyciela. Niewypłacalność dłużnika bowiem powoduje, że potencjalna egzekucja prowadzona przeciwko dłużnikowi może być bezskuteczna co jednocześnie może oznaczać, że ewentualnie zaspokojenie będzie można uzyskać, lecz jedynie znacznym nakładem kosztów, czasu i ryzyka. W wyniku zawarcia przedmiotowych umów zarówno P. Ł. jak i J. Ł. uzyskali korzyści majątkowe w postaci objęcia na własność udziałów w nieruchomości położonej w L. przy ulicy (...) oraz wierzytelności przysługujących spółce (...). Przy czym P. Ł. wiedział, że Spółka swoim działaniem zmierzała do pokrzywdzenia powódki, gdyż P. Ł. był jedynym udziałowcem Spółki.

W związku z powyższym Sąd uznał, iż spełnione zostały kodeksowe przesłanki uznania przedmiotowych umów za bezskuteczne w stosunku do powódki w zakresie w jakim się tego domagała.

W pkt V wyroku Sąd oddalił powództwo w części żądającej zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty 2.051,78 zł, która odpowiadała kwocie skapitalizowanych odsetek ustawowych naliczonych przez powódkę od kwoty 41 148,48zł, za okres od wezwania pozwanych do zapłaty do dnia wniesienia pozwu. Sąd wskazał, że w tym zakresie powódka nie wskazała wyliczenia skapitalizowanej kwoty odsetek.

Natomiast wydanym tego samego dnia postanowieniem Sąd Okręgowy odrzucił pozew w części obejmującej żądanie zasądzenia 41 148,38zł [k.536].

Sąd Okręgowy uznał, że wobec uwzględnienia powództwa o ustalenie, bezskuteczności wobec powódki umów, zawartych przez pozwanych, które uniemożliwiły powódce zaspokojenie swoich wierzytelności wobec (...) Spółce z o.o. w wysokości 41 148,38zł, jej roszczenie o zasądzenie od pozwanych kwoty odpowiadającej wysokości przysługującej jej wierzytelności wobec (...) Spółce z o.o. „nie może być rozpoznane przez Sąd, jako z jednej strony przedwczesne, a jednocześnie niedopuszczalne ponieważ rozstrzygnięte już w postępowaniu o zniesienie współwłasności”. Powódka bowiem uzyskując prawomocne orzeczenie w sprawie o uznanie czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, uzyska wymagalność długu wobec osoby trzeciej, na rzecz której czynność została dokonana i która w wyniku tej czynności odniosła korzyść (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 czerwca 1982 r. III CRN 105/82, OSNCP 1983/1/14).

Z tych względów rozpoznanie roszczenia powódki o zapłatę przez P. Ł. i J. Ł. solidarnie kwoty 41.148,38 zł stwarzałoby sytuację, że powódka zyskałaby dwa tytuły wykonawcze dotyczące tego samego roszczenia.

Sąd podkreślił, że uwzględnienie powództwa w zakresie uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela za bezskuteczną, stwarza dla powódki możliwość realizacji swojej wierzytelności w drodze postępowania egzekucyjnego prowadzonego wobec osoby trzeciej, która uzyskała korzyść. Wobec tego jednoczesne rozstrzygnięcie Sądu, co do zapłaty kwoty, które powódka będzie mogła realizować na podstawie wydanego wyroku w sprawie o uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela za bezskuteczną, doprowadzi do sytuacji dwóch różnych podstaw do egzekwowania tej samej wierzytelności. Kwota 41.148,38 zł była orzeczona w sprawie o zniesienie współwłasności. Ponowne rozstrzygnięcie, co do przedmiotu wzajemnych rozliczeń współwłaścicieli powodowałoby nadto niedopuszczalne ponowne wszczęcie postępowania o zniesienie współwłasności.

Sąd uznał, że pozew powódki w części dotyczącej zapłaty na jej rzecz kwoty 41.148,38 zł podlega odrzuceniu ze względu na niedopuszczalność drogi sądowej.

Z tych względów w oparciu o przepis art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Sąd orzekł jak w postanowieniu.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 kpc.

Apelacje od tego wyroku wniosły obydwie strony.

Powódka zaskarżyła wyrok w części oddalającej powództwo o kwotę 2 051,78zł oraz w części orzekającej o kosztach postępowania [pkt V, VI, VII wyroku] i wносиła o jego zmianę poprzez zasądzenie skapitalizowanych odsetek oraz podwyższenie zasądzonych od pozwanych kosztów postępowania do kwoty 4 114,54zł na rzecz powódki

Powódka wskazywała, że Sąd w sposób „sztuczny” rozdzielił zgłoszoną przez powódkę do zasądzenia należność w wysokości 43 200,16 zł, stanowiącą sumę należności głównej i skapitalizowanych odsetek, na dwie kwoty 41 148,38zł jako należności głównej, co do której wydał postanowienie o odrzuceniu pozwu i kwoty 2 051,78zł odpowiadającej kwocie skapitalizowanych odsetek, co do której orzekł o oddaleniu powództwa w wyroku. Powyższe rozstrzygnięcie jest nieuzasadnione z uwagi na akcesoryjny charakter odsetek.

Z tych względów powódka zaskarżyła zażaleniem postanowienie o częściowym odrzuceniu pozwu wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do rozpoznania. W zażaleniu podniosła zarzut:

1/ naruszenie art. 532 kc przez jego błędną wykładnię ;

2/ naruszenie art. 199 § 1 pkt 1 kpc przez jego niewłaściwe zastosowanie.

Natomiast w zakresie wadliwości orzeczenia o kosztach procesu skarżąca wskazywała, że Sąd Okręgowy niewłaściwie ustalił w jakim zakresie powódka wygrała proces, co skutkowało zaniżeniem należnych jej kosztów procesu o kwotę 1 052,88zł.

Pozwani zaskarżyli wyrok w całości za wyjątkiem rozstrzygnięcia zawartego w pkt V, dotyczącym oddalenia powództwa. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucali :

1. naruszenie prawa materialnego poprzez zastosowanie domniemania prawnego z art. 529 kc i uznanie, że (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością działała z zamiarem pokrzywdzenia A. T. (1) w sytuacji, gdy nie zachodziły przesłanki wskazane w tym przepisie, a to dlatego, że umowa nabycia własności udziału 34/576 części nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) z dnia 17

października 2008 roku zawarta pomiędzy P. Ł., a spółką (...) oraz umowa nabycia wierzytelności przysługującej spółce (...) w stosunku do wszystkich współwłaścicieli nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) z tytułu nakładów, kosztów utrzymania i korzyści związanych z posiadaniem i użytkowaniem wydzielonych lokali w budynku stojącym na tej nieruchomości zawarta pomiędzy P. Ł., a spółką (...) z

dnia 18 października 2008 roku, nie były umowami darowizny jak tego wymaga dyspozycja art. 529 kc;

2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 527 § 1 Kodeksu cywilnego poprzez uznanie za bezskuteczne wobec A. T. (1) umowy z dnia 21 października 2008 roku, na mocy której P. Ł. darował swojej matce J. Ł. 118/576 części w nieruchomości położonej w L. przy ul. (...) w całości, podczas gdy P. Ł. na podstawie powyższej umowy darował J. Ł. udział wcześniej należący do spółki (...), który wynosił jedynie 34/576 części w powyższej nieruchomości, nie zaś 118/576 części w powyższej nieruchomości;

3. nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nieustalenie czy w dacie wniesienia powództwa oraz w dacie orzekania w dniu 26 czerwca 2013 roku dłużnik spółka (...) była niewypłacalna;

4. naruszenie prawa materialnego poprzez przyjęcie, że zostały spełnione wszystkie przesłanki skargi pauliańskiej z art. 527 § 1 Kodeksu cywilnego, a w szczególności, że zachodzi związek przyczynowy pomiędzy dokonaniem czynności prawnych w dniach 17 i 18 października 2008 roku, a

pokrzywdzeniem wierzyciela, tj. zaistnieniem niewypłacalności dłużnika spółki (...), podczas gdy, wnioski wynikające z przeprowadzonych dowodów prowadzą do konkluzji, że sytuacja finansowa spółki (...) w 2009 roku znacząco się poprawiła, co niweczy ewentualny związek

przyczynowy czynności prawnych z dnia 17 i 18 października 2008 roku z rzekomą niewypłacalnością spółki (...);

5. nierozpoznanie istoty sprawy poprzez nieuwzględnienie zarzutu peremptoryjnego pozwanych wywodzonego z art. 533 Kodeksu cywilnego dotyczącego wskazania mienia dłużnika spółki (...) wystarczającego do zaspokojenia wierzytelności powódki w kwocie 41 148,38 zł, którego uwzględnienie doprowadziłoby do zwolnienia pozwanych z zadośćuczynienia roszczeniu powódki, co nastąpiło wskutek niezasadnego oddalenia wniosków dowodowych strony pozwanej zawartych w piśmie procesowym z dnia 22 maja 2013 roku.

6. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, skutkujące niewyjaśnieniem wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w tym zarzutu merytorycznego pozwanych wywodzonego z art. 533 Kodeksu cywilnego, a mianowicie:

a) art. 217 § 1 i 2 w zw. z art. 227 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez niezasadne oddalenie wszystkich wniosków dowodowych strony pozwanej zawartych w piśmie procesowym z dnia 22 maja 2013 roku, podczas gdy wnioski te nie były spóźnione ani zgłoszone dla spowodowania

zwłoki w postępowaniu, a wręcz przeciwnie zostały zgłoszone przez pełnomocnika pozwanych w odpowiednim terminie określonym pełnomocnikowi pozwanych na ich zgłoszenie przez Sąd na

rozprawie w dniu 8 maja 2013 roku, które to uchybienie przepisom postępowania przez Sąd zostało zgłoszone przez stronę pozwaną na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 roku, w trybie art. 162 k.p.c. (jak również w piśmie z dnia 14 czerwca 2013 roku - Załącznik do protokołu rozprawy z dnia 5

czerwca 2013 roku);

b) art. 214 § 1 w zw. z art. 149 § 2 i art. 139 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego poprzez nie odroczenie przeprowadzenia rozprawy z dnia 5 czerwca 2013 roku pomimo zaistnienia nieprawidłowości w doręczeniu wezwania do osobistego stawiennictwa na ww. rozprawę pozwanemu P. Ł. oraz nieobecności na ww. rozprawie pozwanej J. Ł., spowodowanej jej chorobą, które to uchybienia przepisom postępowania przez Sąd zostały zgłoszone przez stronę pozwaną na rozprawie w dniu 5 czerwca 2013 roku, w trybie art. 162 k.p.c. (jak również w pismach procesowych strony pozwanej: z dnia 14 czerwca 2013 roku - Załącznik do protokołu rozprawy z dnia 5 czerwca 2013 roku oraz z dnia 25 czerwca 2013 roku -Załącznik do protokołu).

Pozwani wnosili o dopuszczenie dowodu z:

1) zeznań świadka W. W. (adres dla doręczeń: ul. (...), (...)-(...) L.) na okoliczność pozostawiania w majątku Spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ruchomości w postaci 20 foteli fryzjerskich, 20 konsol fryzjerskich, 6 myjek fryzjerskich, przechowywanych w L. przy ul. (...), garaż nr (...);

2) pisemnej opinii biegłego z zakresu szacowania ruchomości (rzeczoznawcy majątkowego) na okoliczność wartości ruchomości spółki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w postaci 20 foteli fryzjerskich, 20 konsol fryzjerskich, 6 myjek fryzjerskich, przechowywanych w L. przy ul. (...), garaż nr (...), przy czym biegły okoliczności te powinien ustalić w oparciu o oględziny przedmiotowych ruchomości, w tym celu w trybie art. 292 k.p.c. wnosząc o zarządzenie przez Sąd Oględzin przedmiotowych ruchomości z udziałem tego biegłego i w tym celu, w trybie art. 248 §1 k.p.c. w zw. z art. 293 k.p.c., wnosząc o zobowiązanie przez Sąd W. W. (adres jak wyżej) do przedstawienia przedmiotowych ruchomości w ustalonym przez Sąd terminie i miejscu oględzin.

Pozwani wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I instancję według norm przepisanych. Ewentualnie wnosili o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za I i II instancję.

W postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym doszło do zmiany pełnomocnika reprezentującego pozwanych, który w piśmie procesowym z dnia 23 stycznia 2014r. popierał apelację i wnioski w niej zawarte i podnosił dodatkowe zarzuty dotyczące wyroku Sądu pierwszej instancji [pismo z dnia 23 stycznia 2014r., k. 662].

Pełnomocnicy stron popierali swoje apelacje i wnosili o oddalenie apelacji strony przeciwnej.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

I. Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego podniesionych w apelacji pozwanego [pkt 3 i 6] uznać je należy za nieuzasadnione jako nie mające wpływu na treść rozstrzygnięcia w zakresie żądania uznania zaskarżonych umów za bezskuteczne w stosunku do powódki. Przede wszystkim nie jest uzasadniony zarzut nierozpoznania istoty sprawy dotyczący skargi pauliańskiej. Sąd bowiem po przeprowadzeniu postępowania dowodowego dokonał ustaleń pod kątem istnienia przesłanek skargi pauliańskiej i rozpoznał żądanie powódki w tym zakresie.

Nie są uzasadnione zarzuty naruszenia art. 217 § 1 i 2 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez oddalenie części wniosków dowodowych przez Sąd Okręgowy. Aczkolwiek stanowisko Sądu Okręgowego w zakresie dopuszczenia dowodów z dokumentów wnioskowanych przez strony nie było precyzyjne, w szczególności w zakresie dopuszczenia dowodów z dokumentów zgłaszanych przez powódkę, ostatecznie postanowieniem z dnia 10 stycznia Sąd dopuścił dowody z wszystkich dokumentów składanych przez strony [k. 440v.]. Zarzut, że wnioski dowodowe, były spóźnione nie jest uzasadniony, w związku z tym zastrzeżenie zgłoszone trybie art. 162 kpc było nieskuteczne.

Natomiast w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego i dokonanych ustaleń wnioski dowodowe pozwanych z pisma z dnia 22 maja 2013r. istotnie należało uznać jako składane dla zwłoki, gdyż z perspektywy stanu

sprawy przed sądem drugiej instancji sprawa została w wystarczającym stopniu wyjaśniona dla rozstrzygnięcia o żądaniu ze skargi pauliańskiej, o czym będzie mowa szerzej w dalszej części uzasadnienia.

Z tych też względów Sąd Apelacyjny oddalił wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji pozwanych jako nieprzydatne dla rozpoznania sprawy. Brak odroczenia rozprawy z powodu choroby pozwanych był zaś w pełni uzasadniony skoro pozwanych reprezentował w procesie pełnomocnik, a Sąd nie dokonywał czynności procesowych, w związku z którymi bezpośrednia obecność stron była konieczna.

II. Odnosząc się zaś do zarzutów naruszenia prawa materialnego zawartych w obu apelacjach i zażaleniu powódki na postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 3 lipca 2013r. Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

W sprawie niniejszej okolicznościami bezspornymi są :

- czas, strony i przedmiot umów zaskarżonych w trybie przepisów o skardze pauliańskiej,

- fakt, iż wierzytelność, której ochrony żąda powódka wynika z sądowego postanowienia o zniesieniu współwłasności nieruchomości, którego uczestnikami jako współwłaściciele byli powódka, (...) Sp. z o.o. i pozwany - P. Ł., a po zawarciu zaskarżonych umów, pozwana J. Ł., która wstąpiła do postępowania o zniesienie współwłasności jako nabywca udziałów i roszczeń, należnych wcześniej Spółce z o.o. i (...),

- fakt, że postanowienie w sprawie o zniesienie współwłasności zostało wydane i uprawomocniło się po zawarciu zaskarżonych skargą umów.

Mając na uwadze konstytutywny charakter postanowienia sądowego w sprawie o zniesienie współwłasności i jego integralny charakter, uznać należy, że z dniem uprawomocnienia się postanowienia działowego, tj. w dniu 6 maja 2010r. [k. 38v.], powstał nowy stan prawny dotyczący nieruchomości i wzajemnych rozliczeń pomiędzy współwłaścicielami, uczestnikami postępowania działowego. Z tych względów podkreślić należy, że wierzytelność powódki wynikająca z postanowienia o zniesieniu współwłasności nieruchomości, której ochrony żąda powódka w sprawie niniejszej, powstała po dokonaniu zaskarżonych czynności. Powódce przysługuje zatem jako wierzycielowi ochrona prawna w rozumieniu przepisów o skardze pauliańskiej jako wierzytelności przyszłej w rozumieniu art. 530 kc, powstałej później, tj. po dacie zawarcia zaskarżonych umów.

III. Powódka w sprawie wystąpiła z pozwem, z dwoma różnymi rodzajowo roszczeniami.

Po pierwsze wносиła o uznanie zaskarżonych umów za bezskuteczne w stosunku do niej, w trybie przepisów o skardze pauliańskiej.

Po drugie wносиła o zasądzenie od pozwanych wskazanej w pozwie kwoty tytułem odszkodowania w związku z niemożnością zaspokojenia wierzytelności przysługującej jej wobec (...) Sp. z o.o., gdyż przedmiot zaskarżonych umów już nie istnieje.

Taka konstrukcja pozwu została w orzecznictwie Sądu Najwyższego uznana za dopuszczalną [tak SN w wyroku z dnia 3 lutego 2005r. w sprawie II CK 412/2004, Lex 359437, dołączony do akt k.623].

Sąd Apelacyjny zgadza się z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w przytoczonym wyżej wyroku, z którego wynika, że istotą skargi pauliańskiej jest żądanie ubezskutecznienia w stosunku do wierzyciela czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią, celem zaś skargi pauliańskiej jest umożliwienie wierzycielowi zaspokojenia się z majątku osoby trzeciej w zakresie, w jakim byłoby to skuteczne w stosunku do dłużnika, gdyby ten nie pozbył się swego majątku lub nie zrezygnował z jego powiększenia.

Wyrok sądu uwzględniający powództwo stanowi materialnoprawną przesłankę powstania po stronie osoby trzeciej obowiązku takiego zachowania się, które pozwala wierzycielowi na uzyskanie tego, na co mógł liczyć w przypadku realizacji wierzytelności z majątku dłużnika. W razie odpłatnej czynności, podlegającej względemu

ubezskuteczeniu, powyższy obowiązek osoby trzeciej znajduje uzasadnienie zarówno w koncepcji czynu niedozwolonego (art. 415 k.c.), jak i w koncepcji bezpodstawnego wzbogacenia (art. 409 k.c.).

Osoba trzecia, działająca w złej wierze, może być postrzegana jako współwinna wyrządzenia wierzycielowi szkody przez udaremnienie mu możliwości zaspokojenia się z majątku dłużnika, względnie jako wzbogacona w stosunku do wierzyciela bezpodstawnie jego kosztem o przedmiot lub wartość, które, jako służące pokrzywdzeniu wierzyciela, nie powinny być znaleźć się w jej majątku i, ze zwrotem których powinna się liczyć.

Wyzbycie się przez osobę trzecią ww. przedmiotu lub wartości niczego w kwestii jej odpowiedzialności nie zmienia. Wprawdzie zaspokojenie się wierzyciela w wyniku egzekucji skierowanej do majątku osoby trzeciej nie jest w takiej sytuacji możliwe, ale oznacza to jedynie niemożność skorzystania przez wierzyciela z określonego sposobu przymuszenia osoby trzeciej do wyrównania straty wynikłej z pozbawienia wierzyciela możliwości egzekwowania wierzytelności od dłużnika. Nie oznacza natomiast, że osoba trzecia zostaje zwolniona z odpowiedzialności wobec wierzyciela.

Po zbyciu przedmiotu czynności prawnej z dłużnikiem osoba trzecia nie przestaje być współsprawcą szkody wierzyciela ani nie może się zasłaniać zarzutem, że nie jest już wzbogacona. Szkoda, która powstała m.in. w wyniku jej nagannego działania, nadal istnieje i nadal osoba trzecia znajduje się w sytuacji, o której mowa w art. 409 k.c. in fine.

Sprawia to, że wierzyciel może poszukiwać ochrony przed niewypłacalnością dłużnika przez bezpośrednie żądanie zasądzenia od osoby trzeciej sumy, jaką by pozyskał w wyniku egzekucji prowadzonej z majątku dłużnika. Warunkiem sine qua non jest w tym przypadku uprzednie uzyskanie przez wierzyciela prawomocnego wyroku, w którym czynność prawna osoby trzeciej z dłużnikiem zostanie uznana wobec niego za bezskuteczną. Wyrok taki ma charakter konstytutywny i nie może go zastąpić przesłankowe ustalenie bezskuteczności w procesie przeciwko osobie trzeciej o zapłatę.

Z powyższego wynika, że osoba trzecia, która przez czynność prawną z dłużnikiem dokonaną w złej wierze w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. uzyskała korzyść majątkową, a następnie korzyść tę zbyła, nie tylko może być pozwana przez wierzyciela pauliańskiego, ale wręcz musi być pozwana i musi zostać wydany przeciwko niej prawomocny wyrok zasądający na zapłatę, jeśli wierzyciel zamierza urealnić swoją do dłużnika wierzytelność z majątku osoby trzeciej.

W każdym razie, mimo pozbycia się przez osobę trzecią przedmiotu czynności prawnej z dłużnikiem, nie przestaje ona być wobec wierzyciela odpowiedzialna za to, że wierzyciel nie mógł się zaspokoić z majątku dłużnika. Odpowiedzialność ta może przybrać formę znoszenia przez osobę trzecią egzekucji z jej majątku na zaspokojenie wierzyciela (taka sytuacja została wyraźnie unormowana w art. 532 k.c.), ale może też wyrażać się w formie zapłaty przez osobę trzecią odpowiedniej kwoty, która - w razie odmowy - może być przedmiotem dochodzenia przed sądem na podstawie art. 415 k.c. lub art. 409 k.c., a następnie egzekucji z majątku osoby trzeciej. Podobny pogląd Sąd Najwyższy wyraził w wyroku z dnia 30 września 2004 r., sygn. akt IV CK 30/04 (niepubl.).

Wierzyciel występujący ze skargą pauliańską nie ma obowiązku wskazania sposobu, w jaki zamierza skorzystać z wyroku uwzględniającego powództwo. Uprawnienie do egzekucji z majątku osoby trzeciej wynika wprost z ustawy (art. 532 k.c.).

Natomiast co do żądania zapłaty, to nie ma przeszkód, aby wierzyciel, obok zaskarżenia czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, wystąpił przeciwko osobie trzeciej także o zasądzenie na jego rzecz odpowiedniej kwoty. Może też z powołaniem się na prawomocny wyrok uwzględniający powództwo o ubezskuteczenie wytoczone przeciwko osobie trzeciej wystąpić z odrębnym powództwem o zapłatę.

Wyrażony pogląd legitymizuje wystąpienie przez powódkę w jednym pozwie z żądaniem:

- uznania zaskarżonych umów za bezskuteczne wobec niej jako wierzycielki (...) Sp. z o.o. i

- zasądzenia od pozwanych kwot, które powódka utraciła, przez to, że nie może zaspokoić się z tych składników, które były przedmiotem zaskarżonych umów, bo one nie istnieją. Skoro bowiem przedmiotem zaskarżonych umów były ułamkowe udziały we współwłasności nieruchomości i wierzytelności z tytułu nakładów, to z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o zniesieniu współwłasności prawa te wygasły wskutek przekształcenia w odrębną własność lokali [a nie jak sugeruje pełnomocnik pozwanych – wskutek połączenia i innymi udziałami pozwanego], i powódka nie może w stosunku do tych wcześniejszych udziałów kierować egzekucji w celu uzyskania zaspokojenia wierzytelności przysługującej jej w stosunku do (...) Spółki z o.o.

W tym stanie sprawy oczywiście bezzasadne jest odrzucenie przez Sąd pierwszej instancji postanowieniem z dnia 3 lipca 2013r pozwu w części żądającej zasądzenia od pozwanych kwoty 41 148,38zł. i oddalenie w wyroku powództwa w części żądającej zasądzenia skapitalizowanych odsetek od tej kwoty w wysokości 2.051,78 zł.

Przede wszystkim mając na uwadze, że odsetki są świadczeniem ubocznym i warunkiem powstania uprawnienia do odsetek jest istnienie długu głównego i jego wymagalność, nie było podstaw w sprawie do odrębnego orzekania w przedmiocie należności głównej z tytułu odszkodowania i o odsetkach od odszkodowania.

Stwierdzić należy, że wierzytelność przysługująca powódce w stosunku do (...) Sp. z o.o. wynikająca z postanowienia działowego jest całkowicie odrębną wierzytelnością, od wierzytelności pieniężnej, której powódka żąda od pozwanych w pkt II pozwu.

Wierzytelność z postanowienia działowego przysługuje powódce przeciwko (...) Sp. z o.o. z tytułu rozliczeń dokonanych w sprawie o zniesienie współwłasności.

Natomiast zasądzenia kwoty 43 200,16 zł powódka żąda od pozwanych z tytułu deliktu, w związku z którym powódka doznała szkody gdyż nie może zaspokoić swojej wierzytelności w stosunku do (...) Sp. z o.o. Obydwie wierzytelności pozostają z sobą w funkcjonalnym związku [niezaspokojenie powódki przez Spółkę skutkuje – w ocenie powódki odpowiedzialnością odszkodowawczą pozwanych], ale są to dwie różne wierzytelności, przy czym wierzytelność powódki wobec Spółki jest już potwierdzona tytułem egzekucyjnym, a zasądzenia odszkodowania od pozwanych powódka dopiero dochodzi w niniejszym postępowaniu. Zasadność roszczenia odszkodowawczego musi być dopiero dowiedziona w niniejszym postępowaniu. W związku z czym, nie sposób przesądzić w chwili obecnej czy powódce wierzytelność wobec pozwanych w ogóle przysługuje i w jakiej wysokości, gdyż to ma być dopiero przedmiotem rozpoznania w sprawie niniejszej. Odsetki mogą być naliczane wyłącznie od świadczenia pieniężnego wymagalnego. Skoro zaś wyrok w sprawie ze skargi pauliańskiej jest wyrokiem konstytucyjnym i w konsekwencji może skutkować powstaniem odpowiedzialności deliktowej, to prawo do odsetek od roszczenia odszkodowawczego nie może powstać przed jego powstaniem.

Z tych wszystkich względów stanowisko Sądu pierwszej instancji uzasadniające częściowe odrzucenie pozwu w zakresie roszczenia odszkodowawczego i oddalenie pozwu w zakresie roszczenia o zasądzenie odsetek od kwoty odszkodowania, nie może być uznane za uzasadnione.

Z przytoczonego wyżej stanowiska Sądu Najwyższego wynika, że uwzględnienie przez Sąd żądania powódki uznania za bezskuteczne w stosunku do niej zaskarżonych umów ma w sprawie niniejszej charakter prejudykatu. Wyrok stwierdzający bezskuteczność umów jest warunkiem ewentualnego uwzględnienia roszczenia odszkodowawczego o zasądzenie. Oddalenie powództwa o uznanie umów za bezskuteczne skutkować będzie zawsze oddaleniem powództwa o zasądzenie, ze względu na brak przesłanki bezprawności w działaniu pozwanych. Przypomnieć w tym miejscu należy, że zgodnie z cytowanym wyżej stanowiskiem Sądu Najwyższego, uznanie zaskarżonych umów za bezskuteczne, nie może być dokonane przesłankowo w sprawie o zasądzenie, ze względu na konstytucyjny charakter wyroku opartego na skardze pauliańskiej. Natomiast prawo do żądania odszkodowania od osoby trzeciej – kontrahenta dłużnika, może przysługiwać po uwzględnieniu powództwa ze skargi pauliańskiej.

W okolicznościach sprawy, gdy powódka nie może uzyskać zaspokojenia swojej wierzytelności wobec (...) Sp. z o.o. z praw objętych zaskarżonymi umowami, gdyż prawa te wygasły, jedynie uwzględnienie powództwa o zasądzenie pozwala powódce na zaspokojenie jej wierzytelności z postępowania działowego, poprzez uwzględnienie jej roszczeń odszkodowawczych. Wskazać należy ponadto w tym miejscu, że w doktrynie i orzecnictwie jako podstawę prawną odpowiedzialności osoby trzeciej wskazuje się również na przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Wydany zatem w sprawie wyrok uznający zaskarżone umowy za bezskuteczne w stosunku do powódki, jest wyrokiem częściowym [w kontekście wszystkich żądań powódki zawartych w pozwie], pozytywnie rozstrzygającym o kwestii prejudycjalnej roszczenia odszkodowawczego powódki, który pozwala na badanie zasadności roszczenia odszkodowawczego powódki wobec pozwanych.

Z tych względów odrzucenie pozwu w części obejmującej zapłatę kwoty 41 148,38 zł i rozstrzygnięcie zawarte w pkt II zaskarżonego wyroku oddalające powództwo o zasądzenie skapitalizowanych odsetek od tej kwoty, były bezzasadne i skutkowały koniecznością ich uchylecia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uznając, że w zakresie zgłoszonego roszczenia odszkodowawczego powódki nie było podstaw do odrzucenia pozwu, a Sąd pierwszej instancji winien rozpoznać żądanie, czego nie uczynił, na podstawie art. 386 § 4 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc uchylił zaskarżone postanowienie i sprawę przekazał do rozpoznania sądowi właściwemu. Natomiast z uwagi na to, że oddalenie powództwa w zakresie skapitalizowanych odsetek, których powódka dochodziła od kwoty odszkodowania, było przedwczesne, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc uchylił zaskarżony wyrok w pkt V wobec nierozpoznania istoty sprawy i w tym zakresie sprawę przekazał do rozpoznania sądowi właściwemu do rozpoznania żądania odszkodowawczego.

IV. Przesłankami skargi pauliańskiej zgodnie z art. 527 § 1 i 2 k.c. są:

- 1) dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową oraz doszło do pokrzywdzenia wierzycieli,
- 2) działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli,
- 3) wiedza lub możliwość dowiedzenia się przez osobę trzecią o zamiarze pokrzywdzenia wierzyciela, kontrahenta dłużnika, przy uwzględnieniu stawianego tej osobie wymogu działania z należytą starannością.

W przypadku gdy dłużnik działał w zamiarze pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli [art. 530kc], a osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową odpłatnie, to warunkiem skuteczności powództwa ze skargi pauliańskiej jest udowodnienie, że osoba trzecia o zamiarze dłużnika wiedziała.

W okolicznościach niniejszej sprawy wszystkie zaskarżone czynności prawne dotyczyły wierzytelności przyszłych. Wszystkie bowiem zostały dokonane przed wydaniem i uprawomocnieniem się postanowienia w sprawie o zniesienie współwłasności, na podstawie którego powstała wierzytelność powódki w stosunku do (...) Sp. z o.o. – art. 430 k.c.

Natomiast z zaskarżonych umów tylko te zawarte pomiędzy (...) Spółka z o.o. i pozwanym P. Ł. miały charakter odpłatny. Odpłatnego charakteru nie miały natomiast umowy darowizny zawarte pomiędzy P. Ł. a jego matką J. Ł..

W tym miejscu wskazać należy, że w sprawie niniejszej powódka dochodziła uznania umów za bezskuteczne ze względu na niemożność zaspokojenia przysługujących jej wierzytelności wobec (...) Spółki z o.o., a nie wobec P. Ł.. Z tego względu przedmiotem zaskarżenia mogą być umowy, które dotyczą rozporządzenia majątkiem Spółki. Zatem w zakresie dotyczącym umów zbycia udziałów w nieruchomości, w przypadku obydwu umów zawartych najpierw przez (...) Sp. z o.o. jako zbywcą, a następnie przez P. Ł., który zbył wszystkie swoje udziały matce, przedmiotem zaskarżenia skargą pauliańską może być wyłącznie udział, którego właścicielem była Spółka, wynoszący 34/576 części.

W przypadku umowy darowizny zawartej pomiędzy P. Ł. a J. Ł., nie ma żadnych podstaw do uznania jej za bezskuteczną ponad udział - 34/576, do wysokości udziału 118/576 części – jak było to określone w żądaniu i jak

orzekł Sąd Okręgowy. Przedmiotem bowiem umowy przeniesienia udziałów zawartej pomiędzy P. Ł. a jego matką były wszystkie udziały P. Ł. w nieruchomości, a więc poza udziałem nabytym na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem – (...) wynoszącym 34/576, udziały, które P. Ł. nabył w inny sposób wcześniej.

W konsekwencji tego rozróżnienia Sąd Apelacyjny z apelacji pozwanych zmienił zaskarżony wyrok w pkt III, poprzez zmniejszenie udziału do 34/576 części i oddalił powództwo w części ponad ten udział.

Z art. 527 kc wynika, że pierwszą zasadniczą przesłanką skuteczności roszczenia opartego na tym przepisie, jest to aby zaskarżona czynność dokonana została z pokrzywdzeniem wierzyciela. Pojęcie pokrzywdzenia wierzyciela zostało zdefiniowane w § 2 art. 527 kc. Ustalenie czy czynność została dokonana przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela wymaga wykazania niewypłacalności dłużnika w dacie zaskarżenia czynności skargą pauliańską.

Podkreślić należy, że niewypłacalność musi dotyczyć dłużnika, co w okolicznościach sprawy oznacza niewypłacalność (...) Sp. z o.o., a nie P. Ł., który był stroną zaskarżonej umowy jako osoba trzecia. Fakt, że P. Ł. skupiał 100% udziałów w Spółce do czasu ich zbycia we wrześniu 2009r., w niczym nie zmienia faktu, że dłużnikiem powódki była i pozostaje wyłącznie Spółka jako odrębny podmiot. Natomiast powyższa okoliczność ma znaczenie przy ocenie świadomości P. Ł. jako nabywcy, zamiaru pokrzywdzenia przez Spółkę wierzycieli. Skoro bowiem właścicielem wszystkich udziałów w Spółce był P. Ł. jedynym zgodnym z zasadami doświadczenia życiowego i logiki wnioskiem jest, że wiedział on jaka jest sytuacja finansowa Spółki. Wiedział zatem, że wskutek zawartych umów Spółka stanie się niewypłacalna wobec swych wierzycieli.

W okoliczności sprawy kwestią decydującą była ocena sytuacji majątkowej Spółki. Przesądzała ona bowiem o tym czy Spółka zawierała zaskarżone umowy z dnia 17 i 18 października z P. Ł. ze świadomością pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli.

Uzupełniony przez Sąd Apelacyjny materiał dowodowy jednoznacznie przesądza tę okoliczność. Zarówno postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego prowadzonego wobec (...) Sp. z o.o. w L. z dnia 21 lutego 2011r. , jak i raport Urzędu Skarbowego w L. dotyczący listy zaległości Spółki [postanowienie k. 685, dokumenty k. 116 – 118], potwierdzają twierdzenia strony powodowej, że Spółka jest niewypłacalna. Od kilku lat nie prowadzi działalności gospodarczej. Nie jest właścicielką żadnego majątku nieruchomego bądź ruchomości [uzasadnienie postanowienia o umorzeniu k. 116].

Podnoszone przez pozwanych okoliczności dotyczące istnienia majątku pozwanej Spółki [ruchomości], z których powódka może zaspokoić wierzytelność nie są uzasadnione. Po pierwsze dlatego, że skoro Spółka (...) od kilku lat, od kiedy P. Ł. sprzedał 100% udziałów, nie prowadzi działalności gospodarczej, a jest Spółką (...), niewykreśloną z rejestru handlowego, nie ma żadnego dowodu na okoliczność, że ruchomości, które wskazuje pozwany są własnością Spółki. Okoliczność ta jest wystarczającą podstawą do oddalenia wniosku dowodowego pozwanych o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność oszacowania ruchomości, gdyż pozwani nie udowodnili, że są to ruchomości Spółki [art. 533 kc].

Po drugie, mając na uwadze rodzaj ruchomości [używane wyposażenie zakładu fryzjerskiego] ich wartość nie zabezpiecza wykonania zobowiązań pozwanego wobec wierzycieli, na co wskazuje chociażby wielkość zadłużenia Spółki (...) wobec Urzędu Skarbowego ustalona na kwotę 516 595zł [lista zaległości k. 116]. Wniosek ten jest uprawniony także z tego względu, że P. Ł. sprzedając 100% udziałów w Spółce oszacował ich wartość na 5 500zł. Jeżeli zatem ruchomości te w momencie sprzedaży udziałów były własnością Spółki, to jedynym logicznym wnioskiem jest, że wartość ich nie przewyższała wartości wszystkich udziałów Spółki.

Niewątpliwie zatem, uznać należy, że zaskarżone umowy zawarte pomiędzy Spółką (...) a P. Ł. zostały zawarte z pokrzywdzeniem wierzycieli, gdyż po ich zawarciu Spółka jako dłużnik stała się niewypłacalna. Natomiast kontrahent umowy P. Ł. – na co wskazywano już wcześniej, o zamiarze działania Spółki wiedział gdyż był jednocześnie jedynym właścicielem wszystkich udziałów. Ponadto jak sam zeznał, wiedział że w sprawie o zniesienie współwłasności

mają być również rozliczone wzajemne zobowiązania współwłaścicieli, a mimo to nabył jedynie aktywa [udziały w nieruchomości i wierzytelności z tytułu nakładów] pozostawiając pasywa z tego tytułu Spółce.

W tym stanie sprawy uznać należy, że P. Ł. miał świadomość zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli przez Spółkę wskutek zawarcia zaskarżonych umów [art. 532 kc]. Pozwani nie udowodnili ponadto, że umowy zawarte pomiędzy Spółką a P. Ł. miały charakter umów odpłatnych w rozumieniu art. 530 kc. Pod pojęciem „odpłatności” należy rozumieć pełną ekwiwalentność świadczeń zbywcy i nabywcy. Ciężar udowodnienia istnienia odpłatności, rozumianej jako pełna ekwiwalentność świadczeń obciąża osobę trzecią, a zatem pozwanego, co wynika z art. 530 kc w zw. z art. 6 kc. Taki dowód w sprawie nie został przeprowadzony. Sam fakt wpisania ceny nabycia w umowie nie przesądza o rzeczywistej odpłatności i ekwiwalentności świadczeń, skoro P. Ł. był jedynym właścicielem udziałów w Spółce, która była zbywcą, a udziały nabywał do swojego osobistego majątku.

W tym stanie sprawy uznać należy, że udowodnione zostały wszystkie przesłanki uzasadniające uznanie zaskarżonych umów zawartych pomiędzy Spółką (...) a P. Ł. za bezskuteczne na podstawie art. 527 § 1 kc w zw. z art. 530 kc.

Odnosząc się do pisma pełnomocnika pozwanych z dnia 23 stycznia 2014r. [k. 662], Sąd Apelacyjny reasumując wcześniejszy wywód stwierdza, że powódka w oparciu o art. 530 kc w trybie skargi pauliańskiej może dochodzić uznania za bezskuteczne umów, które zostały zawarte przed powstaniem jej wierzytelności. Brak istnienia wierzytelności w chwili zawierania umów, nie uzasadnia żądania oddalenia powództwa.

Pozwani wskutek zawarcia umów oczywiście uzyskali korzyść majątkową w postaci udziałów w nieruchomości wcześniej należących do Spółki i nabywając wierzytelności przysługujące Spółce wobec pozostałych współwłaścicieli nieruchomości. Twierdzenia, że umowy zawarte pomiędzy P. Ł. a Spółką były umowami odpłatnymi nie zostały przez pozwanych udowodnione. Pozwany nie przedstawił dowodu na okoliczność, że świadczenia ustalone w umowach były w pełni ekwiwalentne.

Jest poza sporem, że Spółka od kilku lat nie prowadzi działalności gospodarczej. Nie posiada jakiegokolwiek majątku. Jest zadłużona, a długi nie są przez nią spłacane. W sytuacji gdy P. Ł. w dacie zawierania zaskarżonych umów był jedynym udziałowcem Spółki nie sposób uznać, że nie miał wiedzy o sytuacji ekonomicznej Spółki, ergo wiedział, że Spółka działa w zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli.

Fakt, że w wyniku zawartej umowy nabycia udziałów przez P. Ł. doszło do powiększenia wszystkich udziałów pozwanego w nieruchomości nie jest przeszkodą do uznania za bezskuteczne umowy zbycia przez Spółkę P. Ł. 34/567 części udziałów. Ze względu na ustanowienie odrębnej własności lokali na nieruchomości, której dotyczyła sprawa o zniesienie współwłasności, nie można prowadzić egzekucji z tych udziałów, jednakże wyrok uznający umowę za bezskuteczną ma charakter prejudycjalny w sprawie o dochodzenie odszkodowania od pozwanych z tytułu czynu niedozwolonego bądź bezpodstawnego wzbogacenia. Z tego względu zachodziła podstawa i potrzeba rozstrzygnięcia o zasadności roszczenia ze skargi pauliańskiej zgłoszonej przez powódkę.

Natomiast uznanie za bezskuteczne umów zawartych pomiędzy P. Ł. a jego matką J. Ł. uzasadnia art. 531 § 2 kc gdyż w obydwu przypadkach były to umowy darowizny, a więc umowy nieodpłatne. Jak jednak wskazano wcześniej umowa darowizny udziałów mogła zostać uznana za bezskuteczną jedynie w zakresie dotyczącym udziałów nabytych przez P. Ł. od dłużnika – Spółki (...), a zatem jedynie w zakresie 34/576 udziałów. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

Ponieważ sentencja wyroku winna szczegółowo wskazywać wierzytelność, dla zaspokojenia której zaskarżone umowy zostały uznane za bezskuteczne – czego nie zawierał wyrok Sądu Okręgowego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej pkt I – IV wskazując, że umowy zostały uznane za bezskuteczne w celu zabezpieczenia, wierzytelności A. T. (2) w stosunku do Spółki (...) wynikającej z postanowienia Sądu Rejonowego w Lublinie wydanego w sprawie o zniesienie współwłasności.

W tym stanie sprawy do rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji pozostaje roszczenie powódki o zasądzenie odszkodowania i odsetek. Wartość przedmiotu sporu w tym zakresie wynosi 43 200,16zł w związku z czym sądem właściwym do jego rozpoznania pozostaje Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie.

Zgodnie z art. 108 § 1 kpc sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę. Ponieważ sprawa nie została rozpoznana w całości Sąd Apelacyjny uchylił także wyrok Sądu pierwszej instancji w części rozstrzygającej o kosztach, zgodnie z art. 108 § 2 kpc pozostawiając sądowi rozpoznającemu sprawę rozstrzygnięcie o wszystkich kosztach postępowania przed sądem pierwszej i drugiej instancji.